

Strahovi naši svagdašnji i budućnost

Ovaj tekst pišem u zagrebačkoj sobi trinaestog dana, izoliranog života od vanjskoga svijeta u nastojanju zaustavljanja širenja korona virusa. Moja je samoizolacija započela u nedjelju 22. ožujka 2020., kad je rano ujutro Zagreb pogodio razorni potres. Globalna pandemija korona virusa (COVID-19) i potres u Zagrebu zatekli su me u višemjesečnom procesu upućivanja mlađeg suradnika u urednički posao, kako bi on u skoro vrijeme nastavio s uređivanjem hrvatskog i engleskog izdanja *Kairosa*. Sva tri ova zbivanja vezana su uz specifične krize i njima uvjetovane strahove. Pandemija korona virusa izazvala je, uz ostale, i globalnu zdravstvenu i gospodarsku krizu te brojne popratne strahove. Potres u Zagrebu, uz veliku materijalnu štetu, izazvao je lokalnu krizu stanovanja i obnove grada te strah od ponovnih potresa, gubitka života i imovine. Promjena glavnog urednika neizbježna je kriza za svaki časopis, tako i za *Kairos*. Svaku pak krizu neizostavno prate različiti strahovi i izazovi čijim nadvladavanjem čovjek ostvaruje bolju budućnost.

Strah je prisutan u čovjeka od najranije dobi pa sve do starosti. Kad bismo zbrajali sve strahove, imali bismo puno posla, a popis bi bio dugačak i nepregledan. Strah od bolesti, mraka, visine, dubine, katastrofe, požara, poplave, potresa, sudara, ostajanja bez posla, samoće, siromaštva, odbačenosti, neprihvatanja, zagađenja okoliša, migrantske krize, nemogućnosti imanja svega što želimo...

U Bibliji je strah često opisano ljudsko iskustvo. Zapravo, ni danas nema čovjeka koji nije iskusio neku vrstu i različite intenzitete straha. Za razliku od brojnih analitičara, vračara, svakovrsnih proroka i „prodavača magle“, jedino Biblija daje stabilno uporište za razumijevanje straha te bezbrižan i spokojan život unatoč svim i svakodnevnim strahovima. I dok nas u životu prate svakodnevni strahovi, Biblija nas upućuje da se usredotočimo na „strah nad svim strahovima“, na strah Gospodnji. Zašto? Bog je Gospodar svih situacija u kojima doživljavamo strah. On je Gospodar nad svim bolestima, virusima, epidemijama, pandemijama, potresima, nesrećama i ostalim zbivanjima koja u čovjeku izazivaju strah. Kao Stvoritelj i Gospodar, on suvereno može poslati ili dopustiti nevolje koje izazivaju strah, može od njih osloboditi i zaštititi.

U Bibliji se koristi nekoliko različitih izraza za strah: sveti strah, ropski strah, strah od čovjeka i strah od strahota. Strah je stanje uznemirenosti i zabrinutosti kad čovjek promišlja ili se suočava s nečim nepoznatim kao izvorom opasnosti.

Strah Gospodnji ili sveti strah stanje je u kojem se čovjek suočava s poznatim Bogom, kad promišlja i vrši Božju riječ, kad doživljava Božje djelovanje, kad se nalazi u njegovoj prisutnosti i kad otkriva njegovu svetost.

U biblijskoj knjizi Izreke opisana je prije gotovo dvije tisuće godina duhovna dijagnoza i izlaz iz situacija poput ove naše današnje s pandemijom korona virusa.

*Poslušajte moju opomenu! Gle, svoj duh pred vas izlijevam, hoću vas poučiti svojim riječima. Koliko sam vas zvala, a vi ste odbijali; pružala sam ruku, ali je nitko ne opazi. Nego ste odbacili svaki moj savjet i niste poslušali moje opomene; zato ću se i ja smijati vašoj propasti, rugat ću se kad vas obuzme tjeskoba: kad navali na vas **strah** kao nevrijeme i zgrabi vas **propast kao vihor**, kad navali na vas **nevolja i muka**. Tada će me zvati, ali se ja neću odazvati; tražit će me, ali me neće naći. Jer su mrzili spoznaju i **nisu izabrali Gospodnjeg straha** niti su poslušali moj savjet, nego su prezreli svaku moju opomenu. Zato će jesti plod svojeg vladanja i nasititi se vlastitih savjeta. Jer glupe će ubiti njihovo odbijanje, a nemar će upropastiti bezumne. A tko sluša mene, **bezbrižan ostaje i spokojno živi bez straha od zla**. (Izr 1,23-33) (naglasak autorov)*

Ovaj nam tekst specifičnim književnim izričajem daje odgovor na brojna pitanja povezana sa strahom i upućuje nas prema izlazu iz svake situacije straha. Spomenut ću samo neka pitanja. Zašto se to događa? Gdje je Bog u svoj toj patnji i strahu? Dokle će trajati? Što nam je činiti?

Zašto se događa pandemija korona virusa? Iako Izreke ne spominju pandemiju korona virusa, usporedbom današnje situacije s gornjim tekstom, lako pronađemo zajedničke ključne karakteristike. Prvo, odbijanje ljudi da poslušaju Božju opomenu po djelovanju Svetoga Duha i pouke i savjete Božje riječi. Bog je zvao i danas zove, a ljudi ga odbijaju. Bog je pružao i pruža svoju ruku, ali nitko je ne opaža. Zašto današnja nevolja? Zato što čovjek jede plod svojeg vladanja i siti se vlastitim savjetima.

Drugo, tekst jasno komunicira gdje je Bog i što čini i u ovo vrijeme ljudske nevolje. On je vrlo blizu svakog čovjeka. Smije se ljudskoj propasti i ruga se čovjeku u njegovoj tjeskobi, strahu, nevoljama i mukama. I dok ljudi, i kršćani i nekršćani, zbog nevolja množe molitve, postove, organiziraju molitvene lance i neprekidna bdijenja, vesele se online bogoslužjima, slavljenjima i druženjima, Bog obznanjuje da ih čuje, ali im se neće odazvati. Onima koji ga traže, ne zbog Njega samog, već samo zato da se izvuku iz nevolja i sačuvaju svoj život, Bog jasno poručuje „*tražite me, ali me nećete naći*“.

Treće, tekst daje odgovor na pitanje što nam je činiti. U vrijeme nevolje molitva nije rješenje za oslobođenje. Nisu ni postovi, ni slavljenja, ni online bogoslužja, već jedino pokajanje, približavanje Bogu radi njega samog, a ne radi izbavljenja iz nevolje. Jer, približimo li se Bogu radi njegove svetosti i slave, toliko ćemo biti obuzeti njegovom blizinom, svetošću i slavom da za strahove, brige i nevolje

nećemo ni znati.

Tekst iz Izreka namijenjen je otpalom narodu Božjem, današnjim kršćanima koji ne vole, preziru i izvrću Božju riječ te je prilagođavaju „duhu vremena“, suvremenoj (ne)kršćanskoj i poganskoj kulturi. Dokle će ove nevolje trajati? Ne znam! No Izreke nas jasno upućuju na rješenje. To je osobni izbor Gospodnjeg straha i poslušnost Bogu jer samo tada će osoba postati i ostati bezbrižna i spokojno živjeti bez straha od zla (Izr 1,33).

Strah Gospodnji je čovjekov osobni izbor. „U strahu je Gospodnjem veliko pouzdanje i njegovim je sinovima utočište. Strah Gospodnji izvor je života: on izbavlja od zamke smrti“ (Izr 14,26-27). Strah Gospodnji je strah da ne povrijedim Boga, da ga nedovoljno slušam, da ne izvršavam njegove zapovijedi, da se ne suprotstavljam njegovoj volji. Strah Gospodnji u sebi uključuje raspoznavanje Božje svetosti, pravde i pravednosti. Strah Gospodnji početak je spoznaje (Izr 1,7) i mudrosti (Ps 111,10; Izr 9,10).

Strah Gospodnji nas uvijek drži blizu Boga – blizu njegove milosti i ljubavi s ispravnim razumijevanjem njegove slave, moći i pravednosti. Jedino u strahu Božjem možemo prepoznati što Bog radi u našoj sredini i za nas. To ne znači da Bog ne radi u našoj sredini i za nas, već znači da bez straha Gospodnjeg ne možemo prepoznati Božje djelovanje te Božje djelovanje pripisujemo svojoj sreći, mudrosti, snazi, snalažljivosti, planovima, projektima, prirodnim silama, političkim okolnostima itd.

Strah Gospodnji uključuje i spoznaju da je Bog sveti Bog koji mrzi grijeh i koji ima snagu kazniti one koji krše njegove zapovijedi. Strah Gospodnji pomaže kršćanima da ne griješe. Ako se bojimo Gospodina, onda ćemo vršiti njegove zapovijedi i odupirat ćemo se grijehu (usp. Izl 20,20; Izr 3,7; 16,6). Strah Gospodnji nam pomaže slaviti i štovati Boga cijelim našim srcem i svime što jesmo. Predanje Bogu, strah Gospodnji i poštovanje životno su važni elementi istinskog štovanja Boga. Nikad ne treba misliti da zato što je Bog milostiv i pun ljubavi, s raširenim rukama da prihvati i zagrlji svoje ljude, da ne postoji potreba za pokajanjem i svetim strahopoštovanjem u njegovoj prisutnosti.

Tajna dobrog i plodonosnog života u „obećanoj zemlji“ može se sažeti kao strah Gospodnji i vršenje Božjih zakona i zapovijedi. Stoga, ne čudi Lukin izvještaj o prvoj Crkvi u kojem ističe da je Crkva napredovala u strahu Gospodnjem: „*Crkva je po svoj Judeji, Galileji i Samariji uživala mir, izgrađivala se i napredovala u strahu Gospodnjem te rasla utjehom Svetoga Duha*“ (Dj 9,31).

Potkraj 1980-ih sanjao sam upečatljiv san. Vidio sam zagrebačku katedralu ispunjenu ljudima. I prostor ispred katedrale bio je ispunjen ljudima. U jednom trenutku tornjevi katedrale počeli su se drmati, kao da je netko rukama uhvatio tornjeve i protresao ih. Zatim se tresla cijela katedrala i tlo oko nje. Sa stropa katedrale padala je žbuka i dijelovi stropa i zidova. Žbuka je padala između ljudi,

tako da ni jedna osoba nije bila povrijeđena. Zatim sam vidio da ljudi napuštaju katedralu i prostor ispred nje te u početku, jedan po jedan, idu ulicom Tome Bakača prema Trgu Bana Jelačića. Sve više ljudi iz katedrale sudjelovalo je u koloni, koja se od Jelačićeva trga kretala Ilicom prema zapadu grada. Negdje oko Britanskog trga, vidio sam Ilicu od jednog do drugog uličnog zida, ispunjenu ljudima koji su se i dalje kretali prema zapadnom izlazu iz grada. Toj nepreglednoj koloni ljudi stalno su se pripajali ljudi iz katedrale. Bila je to kolona uplašanih i opterećenih ljudi, pognutih glava, bez radosti i nade. Sličila mi je koloni zarobljenih stanovnika pri izlasku iz Vukovara nakon njegova pada u Domovinskom ratu. Kolona ljudi iz katedrale nastavljala se kretati Ilicom prema zapadu. Negdje oko Črnomerca, vidio sam prostranu livadu na kojoj je mnoštvo ljudi veselo i uzdignutih ruku slavilo Boga. U sredini je tog mnoštva jedan muškarac, stojeći na nekom sanduku, propovijedao iz otvorene Biblije. Vidio sam da se kolona ljudi iz katedrale približava ljudima okupljenima na livadi gdje se propovijeda iz Biblije. Vidio sam i promjene u koloni. Što su se više približavali mjestu gdje se propovijedalo iz Biblije, bilo je uočljivije kako su ljudi počeli podizati svoje glave, uspravljati pognuta leđa te im se pojavio sjaj u očima i osmijeh na licu. Kad su se pridružili mnoštvu, okupljenom radi slavljenja Boga i slušanja propovijedanja Božje riječi, i sami su ozarena lica i podignutih ruku slavili Boga.

Kad sam se probudio, pitao sam u molitvi Boga za značenje toga sna. Dobio sam sljedeći odgovor: „Ljudi su zarobljeni i opterećeni. Ja ću ih osloboditi i oni će me slobodni slaviti.“

Ovo sam viđenje podijelio s nekim vođama u crkvi, a ostalo je zabilježeno u propovijedi kojom sam služio 22. svibnja 2013. u EPC Radosne vijesti u Osijeku (vidi: <https://www.youtube.com/watch?v=SlQmg92NwwA&t=2382s> od 37:05 do 45:02 minute).

Nakon snažnog potresa u Zagrebu (22. 3. 2020.) ostala su oštećena dva tornja katedrale, a više tona žbuke otpalo je sa zidova i stropa. I baš kao i u snu, ni jedna osoba nije stradala niti bila ranjena u katedrali tijekom potresa. Nakon potresa saznali smo da su u potresu stradale i druge crkvene zgrade u središtu Zagreba.

Biblijski gledano, katedrala je simbol odmetništva katoličkog klera i vjernika od Boga. Stoga, vjerujem da se potresom prvi dio sna ostvario te da će se drugi dio ostvariti brojnim obraćenjima pojedinaca Bogu i djelovanjem Svetoga Duha kakvog Hrvatska nije nikad doživjela. Stoga, iza potresa u Zagrebu ne ostaje strah i beznađe, već nada u budućnost prožetu slavljenjem koje je biblijski utemeljeno i Bogu prihvatljivo.

Kad sam tijekom 2006. godine s nekim kršćanskim vođama podijelio viziju pokretanja evandeoskoga teološkog časopisa, većina njih slušala me s nevjericom. Rijetki su me ohrabрили u tome, a neki su mi otvoreno rekli kako je to nemoguće ostvariti u hrvatskom duhovnom i ekonomskom ozračju jer nemamo

vrhunskih autora, nemamo čitatelja, nemamo novca, nemamo infrastrukturu ni distribucijskih kanala, nemamo utjecajnih podupiratelja, nemamo ... A ja sam, pak, znao što imamo, i time pokrenuo časopis. Dr. Thomas Sibley, direktor novo uspostavljenog Biblijskog instituta u Zagrebu, svim je srcem, duhovno i materijalno podržao viziju i, kao izdavač, dao na raspolaganje nekoliko vrsnih teologa koji su kao autori služili i još uvijek služe u uredništvu časopisa. Zahvaljujem dr. Sibleyju, autorima članaka i svim ostalim suradnicima koji su s entuzijazmom odradili svoj dio posla na časopisu. Prvi broj časopisa, koji smo nazvali *Kairos: Evanđeoski teološki časopis*, izašao je u proljeće 2007., i to u izdanju na hrvatskom i engleskom jeziku (*Kairos: Evangelical Journal of Theology*). Časopis je redovito izlazio i onda kad sam ga morao uređivati u bolnici, gdje sam se oporavljao od posljedica teškog infarkta, pa i onda kad sam se oporavljao od posljedica moždanih udara. Svjestan svoga krhkoga zdravlja, usporavanja zbog zrelih godina i radosti obiteljskih obveza, odlučio sam nakon trinaest godina svoga uredničkog rada četrnaestu godinu posvetiti procesu upućivanja mlađeg suradnika u urednički posao, kako bi on u skoro vrijeme nastavio s uređivanjem hrvatskog i engleskog izdanja *Kairosa*.

Stoga, na ovom je broju uz mene radio Ervin Budiselić kao pomoćni urednik, a tako će uz moje nadgledništvo raditi barem još jedan broj. Zatim će nastaviti samostalno uređivati časopis. Do tada će i doktorirati. Zbog pandemije korona virusa, Ervin još uvijek čeka na poziv radi obrane doktorskog rada iz teologije na Sveučilištu u Ljubljani. Objavio je niz znanstvenih i stručnih teoloških članaka, a tijekom ove godine objavit će i autorsku knjigu. Blagoslivljam ga i preporučujem Božjoj milosti i vodstvu Svetoga Duha.

Stanko Jambrek, urednik